EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 15.10.2020
COM(2020) 635 final

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE JA EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE

Luonnon tila Euroopan unionissa

Kertomus lintu- ja luontotyyppidirektiivin kattamien lajien ja luontotyyppien suojelutasosta ja kehityssuunnista vuosina 2013–2018

1. Johdanto

EU:n lintudirektiivi[1] ja luontotyyppidirektiivi[2], jäljempänä ’luontodirektiivit’, jotka ovat suojelualueiden Natura 2000 -verkoston perusta, muodostavat EU:n biologista monimuotoisuutta koskevan politiikan kulmakiven. Niillä pyritään varmistamaan EU:n tärkeinä pitämien lajien ja luontotyyppien suojelu, suojelemaan kaikkia luonnonvaraisia lintuja (yli 460 lajia), edustavia ja uhanalaisia luontotyyppejä (233 tyyppiä merien meriheinäkasvustoista alppiniittyihin) ja lähes 1 400:aa muuta lajia pienistä kasveista nisäkkäisiin, mukaan lukien monet luonnonvaraiset lajit, joilla on symboliarvoa. Jäsenvaltioiden on luontodirektiivien mukaisesti säilytettävä näiden lajien ja luontotyyppien suotuisa suojelutaso tai palautettava se ennalleen.

Jotta komissio voisi mitata edistymistä luontodirektiivien tavoitteiden saavuttamisessa, jäsenvaltioiden on laadittava sille kertomus joka kuudes vuosi lintudirektiivin 12 artiklan ja luontotyyppidirektiivin 17 artiklan mukaisesti, erityisesti suojelemiensa luontotyyppien ja lajien suojelutasosta ja kehityssuunnista. Tämä yhdistelmäkertomus, joka on EU:n suojelutasoa koskeva kolmas direktiivien mukainen arviointi, perustuu suurimpaan ja laajamittaisimpaan Euroopan luonnon tilaa koskevaan tiedonkeruu- ja raportointitoimeen. Siinä dokumentoidaan 28 jäsenvaltion raportoimien luontotyyppien ja lajien tila ja kehityssuunnat vuosina 2013–2018[3] ja esitetään ajan tasalla oleva yleiskatsaus EU:n luonnon terveydentilaan. Siinä arvioidaan ajan mittaan tapahtuvia muutoksia, keskeisiä paineita ja Natura 2000 -verkoston vaikutusta suojeltujen lajien ja luontotyyppien suojeluun. Analyysi perustuu Euroopan ympäristökeskuksen yksityiskohtaiseen tekniseen arviointiin[4].

2. Luontotyyppien ja lajien tila ja kehityssuunnat EU:ssa

Jäsenvaltiot toimittavat tiedot yhdenmukaisessa muodossa, jotta ne voidaan syöttää tietokantoihin, joita Euroopan ympäristökeskus käyttää yhdistetyissä EU:n tason arvioinneissa.

Lintuja koskeva arviointi tehdään EU:n tasolla. Luontotyyppidirektiivin soveltamisalaan kuuluvia suojeltuja lajeja ja luontotyyppejä arvioidaan yhdeksän luonnonmaantieteellisen

---

1 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/147/EY, annettu 30 päivänä marraskuuta 2009, luonnonvaraisten lintujen suojelusta (EUVL L 20, 26.1.2010, s. 7).

2 Neuvoston direktiivi 92/43/ETY, annettu 21 päivänä toukokuuta 1992, luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta (EYVL L 206, 22.7.1992, s. 7).

3 Kertomus sisältää edelleen Yhdistyneestä kuningaskunnasta saatuja tietoja, vaikka se erosi EU:sta tammikuussa 2020. Se sisältää ensimmäistä kertaa tietoja Kroatiasta, joka liittyi EU:hun heinäkuussa 2013. Romania oli ainoa jäsenvaltio, joka ei toimittanut raporttia linnuista.

4 *”State of nature in the EU — results from reporting under the nature directives 2013-2018”*, Euroopan ympäristökeskus; saatavilla yhdessä muun verkkoaineiston kanssa, mukaan lukien tiivistelmät jäsenvaltioittain, osoitteissa
https://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity/state-of-nature-in-the-eu/state-of-nature-2020
https://ec.europa.eu/environment/nature/knowledge/rep_habitats/index_en.htm

maa-alueen[5] ja viiden merialueen[6] tasolla. Jotta viestintä olisi selkeää ja johdonmukaista, tulokset esitetään käyttäen liikennevalojen värikoodeja, joilla ilmennetään hyvää ("vihreä"), riittämätöntä ("keltainen") ja huonoa ("punainen") tilaa[7]. Kaikki yleistilaa ja kehityssuuntia koskevat tilastot perustuvat yksittäisten luontotyyppien ja lajien EU:n tason arviointien lukumäärään.

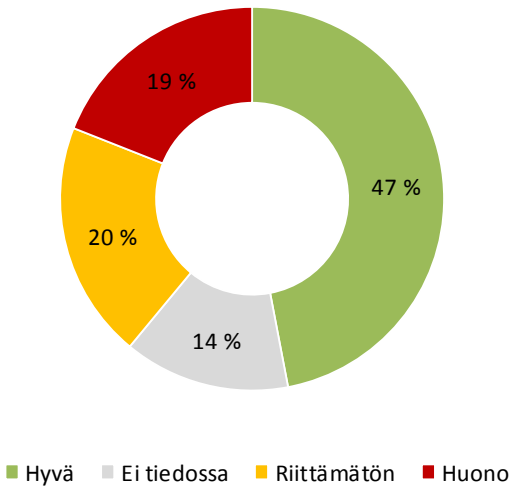
Vaikka tämä kansallisten raportointitietojen yhdistäminen on tarpeen EU:n ja luonnonmaantieteellisten alueiden tason arviointien kannalta, se saattaa estää myönteisen kehityksen havaitsemisen alemmilla (eli paikallisilla, alueellisilla tai jäsenvaltioiden) tasoilla.

2.1 Linnut

Lintudirektiivillä suojellaan kaikkia luonnonvaraisia lintulajeja, joiden luontaisena elinympäristönä on jäsenvaltioiden Eurooppaan kuuluva alue (yli 460 lajia). Sen liitteessä I luetellaan 197 (ala-)lajia, jotka edellyttävät erityisiä luontotyyppien suojelutoimenpiteitä, kuten erityisten suojelualueiden nimeäminen. Liitteessä II luetellaan 86 (ala-)lajia, joiden metsästäminen on sallittua kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

Linnut – kantojen tila EU:n tasolla

Kaavio 1: EU:n lintulajien kantojen tila

Huom. Arviointien kokonaismäärä on 463 (yksi arviointi lajia kohti).

EU:n tason arvioinnin mukaan kannan tila on hyvä 47 prosentilla kaikista lintulajeista, mikä on 5 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuonna 2015, jolloin vastaava määrä oli

[5] Alppivyöhyke, boreaalinen vyöhyke, Välimeren vyöhyke, Atlantin vyöhyke, mannervyöhyke, pannoninen vyöhyke, Mustanmeren vyöhyke, Makaronesian vyöhyke ja arovyöhyke.

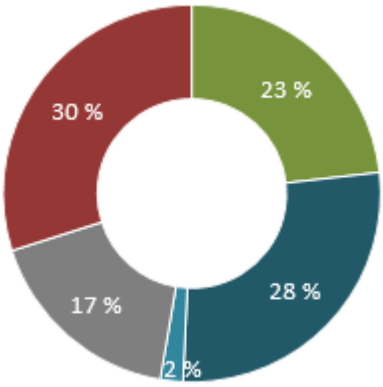
[6] Atlantti, Itämeri, Mustameri, Makaronesia, Välimeri.

[7] Lisätietoja lintu- ja luontotyyppidirektiivin mukaisista arviointimenetelmistä on Euroopan ympäristökeskuksen kertomuksessa.

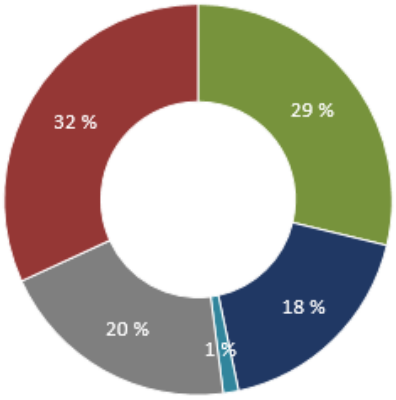
52 prosenttiyksikköä[8]. Sellaisten lajien, joiden tila on riittämätön tai huono, osuus on kasvanut 32 prosentista 39 prosenttiin, ja 14 prosentin tila on yhä ”ei tiedossa” (verrattuna 16 prosenttiin vuonna 2015) luotettavien tietojen puutteen vuoksi.

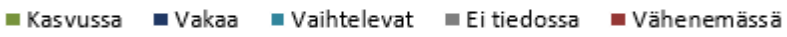
Linnut – kantojen kehityssuunnat EU:n tasolla

Kaavio 2a: Pesivien lintujen kantojen lyhyen aikavälin (12 vuotta) kehityssuunnat EU:n tasolla

Kaavio 2b: Pesivien lintujen kantojen pitkän aikavälin (38 vuotta) kehityssuunnat EU:n tasolla

Huom. Tilastot perustuvat pesivien lintujen kantojen 465:een lyhyen aikavälin ja 467:ään pitkän aikavälin kehityssuuntaan EU:n tasolla. Tähän sisältyvät kehityssuunnat, jotka koskevat joitakin alalajeja ja luonnonmaantieteellisiä kantoja.

Jäsenvaltiot raportoivat sekä pesivien että talvehtivien lintukantojen kehityssuunnista[9] lyhyellä ja pitkällä aikavälillä eli 12 viime vuoden ajalta (2007–2018) ja 38 viime vuoden ajalta (1980–2018).

Tiedot osoittavat, että

- lähes kolmannes (30 prosenttia) kaikista arvioiduista pesivien lintujen lajeista on vähenemässä lyhyellä aikavälillä (sama prosenttiosuus kuin vuonna 2015);
- pesimistä koskevat lyhyen aikavälin kehityssuunnat osoittavat, että lajeja, joiden kannat ovat kasvaneet vuoteen 2015 verrattuna, on 5 prosenttia vähemmän ja että lajeja, joiden kehityssuunta on vakaa tai vaihteleva, on 7 prosenttia enemmän ”ei tiedossa” -arvioiden määrä väheni 2 prosenttia;
- pesimiseen liittyvät hieman pidemmän aikavälin kehityssuunnat ovat enemmänkin laskevia kuin nousevia (toisin kuin vuosina 2008–2012); pesimiseen liittyvien pitkän aikavälin ”ei tiedossa” -kehityssuuntien osuus on kuitenkin vähentynyt 10 prosenttiyksikköä 30 prosentista 20 prosenttiin; ja

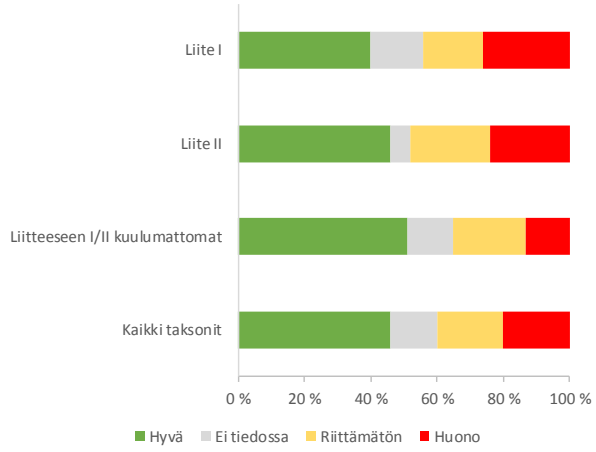
[8] *”State of nature in the EU – results from reporting under the nature directives 2007–2012”*, Euroopan ympäristökeskus (2015), tekninen raportti nro 2/2015, ISSN 1725-2237, Euroopan unionin julkaisutoimisto, 2015.

[9] Lisätietoja on Euroopan ympäristökeskuksen kertomuksessa: https://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity/state-of-nature-in-the-eu/state-of-nature-2020

- lyhyen aikavälin tilanne on talvehtivien lintujen 91 kannan kehityssuuntien osalta samanlainen kuin vuonna 2015 (45 prosenttia kasvussa, 29 prosenttia laskussa); 54 prosenttia pitkän aikavälin kehityssuunnista on nousussa ja 13 prosenttia laskussa (ensin mainittujen osuus on siten vähentynyt 9 prosenttiyksikköä ja jälkimmäisten pysynyt lähes samana).

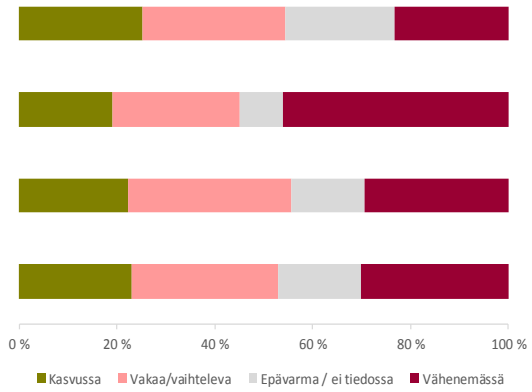
Lintujen tila ja kehityssuunnat perustuen niiden luettelointiin lintudirektiivissä

Kaavio 3a: EU:n kantojen tila: liitteet I ja II, liitteisiin I/II kuulumattomat ja kaikki lintulajit

Huom. Arviointien kokonaismäärä on 505.

Kaavio 3b: Pesivien lintujen kantojen lyhyen aikavälin kehityssuunnat EU:n tasolla: liitteet I ja II, liitteisiin I/II kuulumattomat ja kaikki lintulajit

Huom. Arviointien kokonaismäärä on 465.

Lintudirektiivin liitteissä I ja II olevien lajien tilan ja kehityssuuntien analyysi osoittaa, että

- niiden liitteen I lajien, joiden tila on turvattu, osuus väheni 8 prosenttiyksikköä (48 prosentista 40 prosenttiin) vuodesta 2015, kun taas niiden lajien, joiden tila on riittämätön tai huono, osuus nousi 6 prosenttiyksikköä (38 prosentista 44 prosenttiin). Tämä viittaa siihen, että useiden liitteen I lajien tila on heikentynyt huolimatta direktiivissä edellytetyistä luontotyyppien suojelua koskevista erityistoimista. On erityisen huolestuttavaa, että 16 prosenttia liitteen I lajeista on lajeja, joiden tila on edelleen ”ei tiedossa”, ja tämä korostaa tarvetta parantaa näiden lajien seurantajärjestelmiä jäsenvaltioissa
- niiden liitteen II lajien (joiden metsästäminen on sallittu), joiden tila on hyvä, osuus oli 9 prosenttiyksikköä alhaisempi (55 prosentista 46 prosenttiin) kuin vuonna 2015, kun taas niiden lajien, joiden tila on riittämätön tai huono, osuus nousi 9 prosenttiyksikköä (39 prosentista 48 prosenttiin), ja
- pesivien lintujen kantojen lyhyen aikavälin kehityssuunnista voidaan todeta, että lasku on ollut voimakkainta liitteen II lajien kohdalla – noin 46 prosenttia eli kaksinkertainen liitteen I lajien osuuteen (23 prosenttia) nähden.

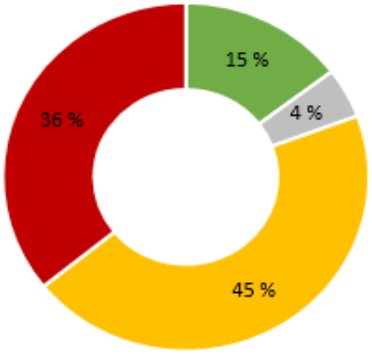
2.2 Luontotyypit

Luontotyyppidirektiivin liitteessä I luetelluista 233 luontotyypistä 224 on maa-alueita ja 9 puhtaasti merialueita. Ensin mainittujen luontotyyppien raportoidun pinta-alan osuus EU28:n maa-alueesta on lähes kolmannes eli 1,3 miljoonaa km^2. Jälkimmäisten luontotyyppien alue kattaa 0,4 miljoonaa km^2 EU:n vesialueista.

Luontotyyppien kirjo on hyvin laaja. Jotkin kattavat suuria alueita, kun taas toiset sijaitsevat vain hyvin pienissä paikoissa. Metsäluontotyypit ovat liitteen I suurin ryhmä (35 prosenttia kaikista luontotyypeistä), ja sen jälkeen ovat luontaiset ja puoliluontaiset niityt (14 prosenttia). Lauhkean alueen nummet ja pensaikot, sklerofyyttiset pensaikot, kohosuot, letot ja nevat sekä kallioiset luontotyypit muodostavat kukin vain noin 5 prosenttia luetelluista luontotyypeistä.

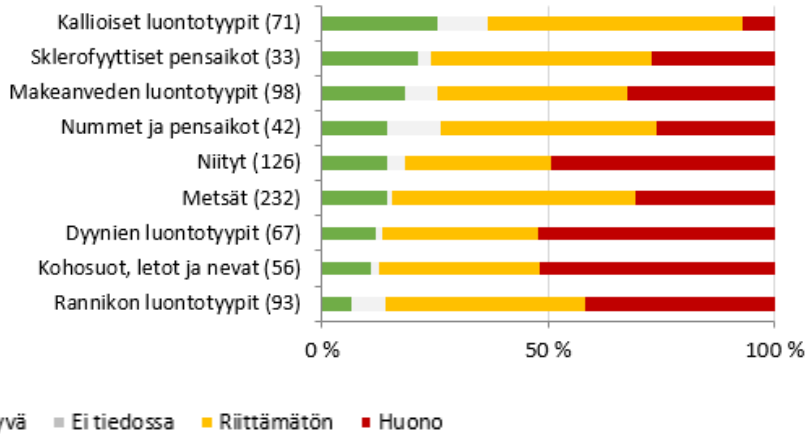
Luontotyyppien suojelutaso

Kaavio 4a: Luontotyyppien suojelutaso EU:n tasolla

Huom. Tilastot perustuvat EU:n luontotyyppiarviointien lukumäärään (818).

Kaavio 4b: Suojelutaso luontotyyppiryhmää kohti EU:n tasolla

Huom. Arviointien määrä ryhmää kohti ilmoitetaan sulkeissa. Merelliset luontotyypit ovat osa rannikon luontotyyppien ryhmää. Arviointien kokonaismäärä on 818.

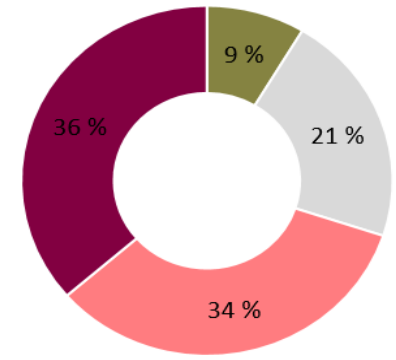
Luontotyyppien suojelutaso ei parantunut raportointijaksolla. Vain 15 prosenttia luontotyyppien arvioinneista osoittaa hyvää suojelutasoa, kun osuus oli 16 prosenttia vuonna 2015. Valtaosassa arvioinneista todetaan tilan olevan epäsuotuisa (45 prosentissa tila on riittämätön ja 36 prosentissa huono, verrattuna 47 prosenttiin ja 30 prosenttiin vuonna 2015). Vaikka riittämätöntä tilaa koskevien arviointien taso on vähentynyt 2 prosenttiyksikköä ja huonoa tilaa koskevien arviointien taso on noussut 6 prosenttiyksikköä, suurin osa muutoksista ei kuvasta paikan päällä tapahtunutta heikentymistä vaan arviointimenetelmien kohentumista EU:n tai jäsenvaltioiden tasolla.

Yhdeksästä raportoidusta luontotyypistä rannikon luontotyyppien (joihin sisältyvät merelliset luontotyypit) osuus on pienin arvioinneista, joiden mukaan tila on hyvä. Dyynien, kohosoiden, lettojen ja nevojen tila arvioidaan useimmiten huonoksi (yli 50 prosenttia). Niityt, joihin kuuluu joitakin hyvin runsaslajisia luontotyyppejä, kuuluvat myös niihin, joille on annettu eniten ”huono tila” -arviointeja (49 prosenttia). Aktiivista hoitoa edellyttävät niityt ovat erityisen huonossa kunnossa.

Yhdeksää merellistä luontotyyppiä koskevien tietojen puutteet aiheuttavat edelleen ongelmia. Jäsenvaltioiden merellisistä luontotyypeistä noin 26 prosentin kohdalla suojelutaso on edelleen ”ei tiedossa” (verrattuna 4 prosenttiin maaluontotyypeistä).

Luontotyyppien suojelutason kehityssuunnat

Kaavio 5a: Epäsuotuisassa (eli huonossa) tai ”ei tiedossa” -tilassa olevien luontotyyppien suojelutason kehityssuunnat EU:n tasolla

Huom. Suojelutason kehityssuunnat perustuvat EU:n luontotyyppiarviointeihin (698).

Kaavio 5b: Epäsuotuisassa (eli huonossa) tai ”ei tiedossa” -tilassa olevien luontotyyppien suojelutason kehityssuunnat luontotyyppiryhmää kohti EU:n tasolla

Huom. Arviointien määrä ilmoitetaan sulkeissa. Arviointien kokonaismäärä on 698.

Arviointien mukaan tila on riittämätön tai huono 81 prosentissa luetelluista luontotyypeistä EU:n tasolla. Vain 9 prosenttia niistä osoittaa kohentumisen merkkejä, kun taas 36 prosentin tila heikentyy edelleen. Laskeva kehityssuunta on havaittavissa vähintään 25 prosentissa kaikista arvioinneista kaikkien luontotyyppien osalta kallioisia luontotyyppejä lukuun ottamatta (15 prosenttia). Kohosoiden, lettojen ja nevojen sekä niittyjen ja dyynien luontotyyppeihin liittyy eniten laskevia kehityssuuntia (yli 50 prosenttia kunkin ryhmän osalta). Niittyjen luontotyyppien kohdalla pääasiassa heinäniittyjen[10], *Molinia*-niittyjen[11] ja monentyyppisten puoliluontaisten kuivien niittyjen[12] suojelutason kehityssuunta on laskenut, mikä kuvastaa niiden riippuvuutta laajaperäisestä maanviljelystä, jonka harjoittaminen vähenee yhä kaikkialla EU:ssa. Metsäluontotyyppeihin liittyy arvioinneissa eniten kohentumista osoittavia kehityssuuntia (13 prosenttia).

2.3 Muut lajit kuin linnut

[10] Tähän ryhmään kuuluvia luontotyyppejä ovat muun muassa alavat niitetyt niityt (6510) ja vuoristojen niitetyt niityt (6520).

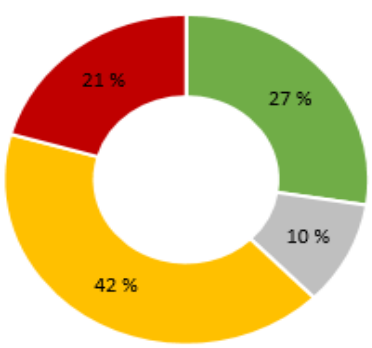
[11] Molinia-niityt kalkki-, turve- ja savialustoilla (Molinion caeruleae) (6410).

[12] Tähän ryhmään kuuluvia luontotyyppejä ovat puoliluontaiset kuivat niityt ja pensaikot kalkkipitoisilla alustoilla (Festuco-Brometalia) (6210) ja alvarit ja kalkkivaikutteiset kalliokedot (6280).

Luontotyyppidirektiivin liitteissä II, IV ja V on luettelo 1 389:stä EU:n tärkeänä pitämästä lajista[13]. Liitteissä katetaan hyvin pieni osuus lajeista joidenkin suurien taksonomisten ryhmien kohdalla, kuten nilviäiset, niveljalkaiset ja putkilokasvit. Parhaiten edustettuina olevat ryhmät ovat selkärankaiset: listattuina on 85 prosenttia sammakkoeläimistä, 70 prosenttia matelijoista, 64 prosenttia nisäkkäistä ja 39 prosenttia makean veden kalalajeista. Moniin luettelemattomiin lajeihin, joihin kuuluvat myös useat yleisemmät lajit, sovelletaan direktiivin mukaisia toimenpiteitä, kuten liitteen I luontotyyppien suojelu.

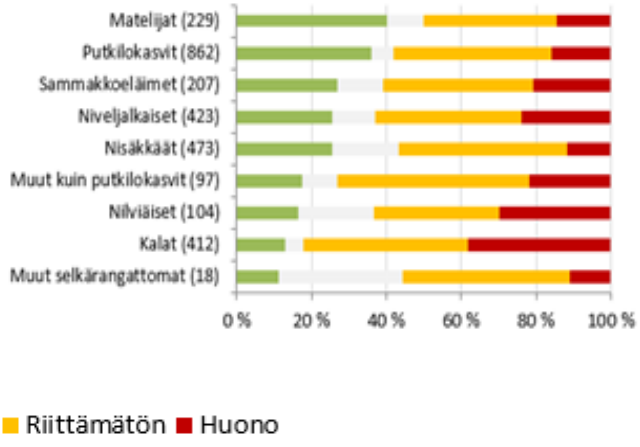
Lajien suojelutaso

Kaavio 6a: Lajien suojelutaso EU:n tasolla

Huom. Tilastot perustuvat EU:n lajiarviointien lukumäärään (2 825).

Kaavio 6b: Suojelutaso lajiryhmää kohti EU:n tasolla

Huom. Arviointien määrä ryhmää kohti ilmoitetaan sulkeissa. Arviointien kokonaismäärä on 2 825.

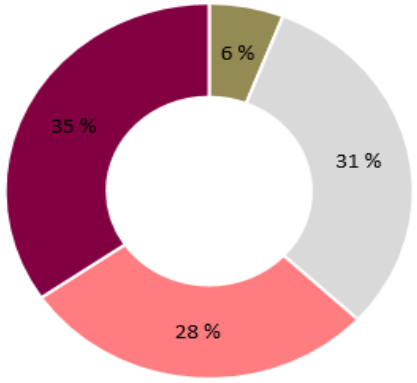
Yli neljännes (27 prosenttia) lajiarvioinneista osoittaa, että suojelutaso on hyvä, kun osuus vuonna 2015 oli 23 prosenttia. Lajiarvioinneista 63 prosenttia osoittaa tilan olevan riittämätön tai huono eli samanlainen kuin vuonna 2015 (60 prosenttia). ”Ei tiedossa” -arviointien määrä väheni edelliseltä raportointikaudelta (17 prosentista 10 prosenttiin) mutta on edelleen huomattavasti suurempi kuin luontotyyppien osalta (4 prosenttia). Jäsenvaltioiden tasolla merilajien enemmistön (59 prosenttia) tila ei ole tiedossa, kun taas maalajien kohdalla osuus on vain 8 prosenttia, mikä viittaa siihen, että merilajien seurantaan ei ole osoitettu riittävästi resursseja.

Lajiryhmät, joista suurimman osan tila on hyvä EU:n tasolla, ovat matelijat ja putkilokasvit (36 prosenttia ja 40 prosenttia). Noin 30 prosentissa nilviäis- ja kalalajeista tilan arvioitiin olevan huono.

[13] Liite II: lajit, joiden suojelemiseksi on nimettävä erityisten suojelutoimien alueita (Natura 2000 -alueet)
Liite IV: tiukkaa suojelua edellyttävät lajit
Liite V: lajit, joiden ottaminen luonnosta ja hyväksikäyttö voi vaatia hyödyntämisen sääntelyä.

Lajien suojelutason kehityssuunnat

Kaavio 7a: Epäsuotuisassa (eli huonossa) tai ”ei tiedossa” -tilassa olevien lajien suojelutason kehityssuunnat EU:n tasolla

Huom. Suojelutason kehityssuunnat perustuvat EU:n lajiarviointeihin (2 049).

Kaavio 7b: Epäsuotuisassa (eli huonossa) tai ”ei tiedossa” -tilassa olevien lajien suojelutason kehityssuunnat EU:n tasolla ryhmittäin

Huom. Arviointien määrä ilmoitetaan sulkeissa. Arviointien kokonaismäärä on 2 049.

Niistä 2 049 lajista, joiden suojelutaso on arvioitu riittämättömäksi tai huonoksi EU:n tasolla, 35 prosenttia on heikentymässä ja 6 prosenttia kohentumassa. Kehityssuunta ei ole tiedossa 31 prosentin kohdalla. Lukuun ottamatta nisäkkäitä, kaloja ja muita kuin putkilokasveja (10 prosenttia, 9 prosenttia ja 6 prosenttia) niiden lajien osuus, joiden tila on arviointien mukaan riittämätön tai huono mutta joiden kohdalla kehityssuunta on kohentunut, on edelleen alle 5 prosenttia. Vaikka kehityssuunnat ovat kalojen kohdalla muita lajiryhmiä paremmat, niitä koskee (yhdessä sammakkoeläinten kanssa) myös suurin osa heikentyvistä kehityssuunnista (lähes 50 prosenttia). Muiden lajiryhmien, kuten niittyluontotyypin alueella elävät punakeltaverkkoperhonen (*Euphydryas aurinia*) ja *Jurinea cyanoides* -ohdake, kohdalla raportoidaan voimakkaasta laskusuunnasta.

3. Tilan ja kehityssuuntien muuttuminen

3.1 Edistyminen vuoteen 2020 ulottuvan biodiversiteettistrategian tavoitteessa 1

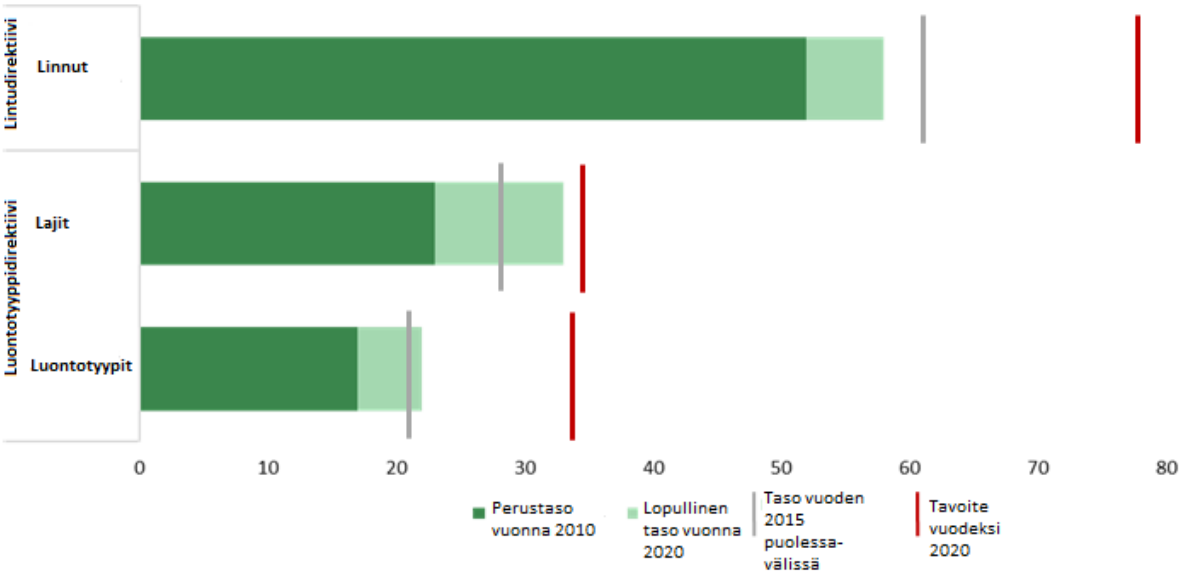
Jäsenvaltioiden tätä arviointia varten toimittamien tietojen perusteella määritettiin, missä määrin vuoteen 2020 ulottuvan biodiversiteettistrategian tavoite 1[14] oli saavutettu. Tavoitteena oli pysäyttää kaikkien EU:n luontolainsäädännön soveltamisalaan kuuluvien lajien ja luontotyyppien tilan heikentyminen ja saavuttaa niiden tilan merkittävä ja

[14] Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle – *Luonnonpääoma elämämme turvaajana: luonnon monimuotoisuutta koskeva EU:n strategia vuoteen 2020* (COM(2011) 244 final).

mitattavissa oleva kohentuminen, jotta vuoteen 2020 mennessä (vuotta 2010 koskeviin arviointeihin verrattuna) olisi

- 100 prosenttia enemmän luontotyyppiarviointeja, jotka osoittavat suotuisaa tai kohentunutta suojelutasoa (34 prosenttia kokonaismäärästä)
- 50 prosenttia enemmän luontotyyppidirektiivin mukaisia lajiarviointeja, jotka osoittavat suotuisaa tai kohentunutta suojelutasoa (35 prosenttia), ja
- 50 prosenttia enemmän lintudirektiivin mukaisia lajiarviointeja, jotka osoittavat turvattua tai kohentunutta kannan tasoa (78 prosenttia).

Kaavio 8: Edistyminen tavoitteessa 1 (prosentteina arvioinneista)

Huom. Kukin pylväs edustaa niiden arviointien prosenttiosuutta, jotka osoittavat hyvää tai kohentunutta tilaa.

Vuoden 2010 perustasosta on edistytty vain vähän kohti vuoden 2020 tavoitteita, lukuun ottamatta muita lajeja kuin lintuja, joiden kohdalla tavoite on lähes saavutettu. Joidenkin luontotyyppien ja lajien tilan jatkuvalla heikentymisellä on kohentumista suurempi painoarvo. Vuonna 2019 raportoidut tiedot osoittavat, että heikentyneiden lajien ja luontotyyppien osuus on jopa hieman kasvanut: lintujen osalta 20–23 prosenttia, muiden lajien kuin lintujen osalta 22–26 prosenttia ja luontotyyppien osalta 30–32 prosenttia.

Vuoden 2020 tavoitetta, joka koskee suotuisan tai kohentuneen arvioinnin saavuttamista 34 prosentissa luontotyyppiarvioinneista, ei ole saavutettu (vajausta 12 prosenttiyksikköä). Sellaisten muiden lajien kuin lintujen osuus, joiden tilan arvioidaan olevan suotuisa tai kohentunut, saavutti kuitenkin melkein vuoden 2020 alatavoitteen eli 35 prosenttia (vajausta 2 prosenttiyksikköä). Lintukantoihin liittyvistä kehityssuunnista saa sekavan vaikutelman, koska turvattujen ja kohentuneiden lajien määrä on kasvanut vuosina 2010–2015 lukuun ottamatta jonkinasteista heikentymistä (-3 prosenttiyksikköä) vuosina 2015–2020, minkä

seurauksena 78 prosentin tavoitteesta on jääty yli 20 prosenttiyksikköä. Sen vuoksi vuoteen 2020 ulottuvan biodiversiteettistrategian tavoitetta 1 ei saavutettu.

3.2 Parannukset jäsenvaltioissa

Suojelutason tiedetään muuttuvan hitaasti, joten se ei ole kovin herkkä parannuksia koskeva lyhyen aikavälin indikaattori. EU:n tason arvioinnit voivat myös estää havaitsemasta parannuksia yksittäisissä jäsenvaltioissa. Tämän vuoksi maiden tasolla havaitut myönteiset ja vakauttavat kehityssuunnat (kun kehityssuunta muuttuu tosiasiallisesti nykyisellä raportointikaudella vakaaksi oltuaan edellisellä raportointikaudella laskeva) ovat myönteisiä seikkoja, jotka olisi otettava huomioon ja joita olisi analysoitava myönteisten tilan muutosten lisäksi.

Keskimäärin 6 prosentissa jäsenvaltioiden kansallisista tai alueellisista luontotyyppien arvioinneista raportoidaan kohentumisesta, joka koskee useimmiten metsiä ja makean veden luontotyyppejä (10 prosenttia kaikista ryhmän arvioinneista), nummia ja pensaikkoja (7 prosenttia), kohosoita, lettoja ja nevoja sekä dyynien luontotyyppejä (6 prosenttia). Itämeren rantaniityt Suomessa ovat esimerkki rannikon luontotyypin tilan kohentumisesta.

Vastaavasti keskimäärin 6 prosenttia kaikista muista lajeista kuin linnuista tehdyistä kansallisista/alueellisista arvioinneista osoittaa tilan parantuneen. Suurin osa parannuksista koskee nisäkkäitä (9 prosenttia kaikista kirjatuista nisäkkäiden arvioinneista osoittaa tilan kohentuneen), joiden jälkeen ovat kalat (8 prosenttia) ja putkilokasvit (5 prosenttia). Esimerkkejä nisäkkäistä ovat majavat (*Castor fiber*), harmaahylkeet (*Halichoerus grypus*) ja kirjohylkeet (*Phoca vitulina*).

Lintujen osalta tilan kohentuminen jäsenvaltioiden tasolla määritetään eri tavalla, koska suojelutasosta ja suojeluun liittyvistä kehityssuunnista ei ole tehty kansallista arviointia. Näin ollen parannukseksi katsotaan kantaa koskeva lyhyen aikavälin myönteinen kehityssuunta tai vakautuminen sen jälkeen, kun edellisessä kansallisessa kertomuksessa on raportoitu pitkän aikavälin negatiivisesta kehityssuunnasta. Jäsenvaltioiden raportteja on yhteensä 2 148, ja ne osoittavat, että parannuksia on saavutettu edellä esitettyjen perusteiden mukaisesti. Maailmanlaajuisesti tämä vastaa 397:ää lintulajia tai -alalajia, joiden tila on kohentunut vähintään yhdessä jäsenvaltiossa vähintään yhden raportointikauden aikana. Noin 44 prosenttia kaikista linnuista, joiden kannan tila on kohentunut, on muuttavia vesilintuja[15]. Monet näistä lajeista luokitellaan myös merellisiksi lajeiksi EU:n meristrategiapuitedirektiivin mukaisesti, ja niiden osuus kaikista parannuksista on 33 prosenttia. Viljelymaiden lintulajien ja metsälintulajien osuus on kummallakin noin 9 prosenttia. Esimerkkejä lintulajeista, joiden tila on kohentunut, ovat merikotka (*Haliaeetus albicilla*), kurki (*Grus grus*), isohaarahaukka (*Milvus milvus*) ja jalohaikara (*Ardea alba*).

3.3 Tietojen laatuun liittyvä edistyminen

[15] Ne katetaan Afrikan ja Euraasian muuttavien vesilintujen suojelemisesta tehdyssä sopimuksessa (AEWA).

Suojelutason edistymisen arviointi edellyttää, että kaikissa jäsenvaltioissa on käytössä asianmukaiset seurantajärjestelmät. Raportoidut tiedot ovat kuitenkin monissa tapauksissa peräisin muita tarkoituksia varten tehdyistä osittaisista tutkimuksista. Joissakin tapauksissa jäsenvaltioilla ei ole asianmukaisia tietoja saatavilla, ja ne luottavat asiantuntijalausuntoihin. Luontotyyppidirektiivin luontotyyppien ja lajien osalta yli 40 prosenttia raportoiduista tiedoista on peräisin osittaisista tutkimuksista ja yli 20 prosenttia perustuu pelkkiin asiantuntija-arvioihin. Lintuja koskevien tietojen osalta yli 30 prosenttia tiedoista on peräisin osittaisista tutkimuksista ja yli 15 prosenttia perustuu asiantuntija-arvioihin. Tällä raportointikierroksella on käynyt ilmi, että vähäiset tai puutteelliset tiedot asettavat edelleen rajoituksia (joskin niiden määrä vaihtelee jäsenvaltioittain ja pienemmässä mittakaavassa kuin vuonna 2015). Tässä esitetyt tiedot ovat kuitenkin virstanpylväs EU:n luonnon tilan arvioinnissa, ja ne luovat vahvan perustan raportoinnin, arvioinnin ja täytäntöönpanon kohentamiseksi, jotta vuoteen 2030 ulottuvan EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteet voidaan saavuttaa.

4. Paineet ja vastaukset

4.1 Paineet

Eurooppa on yksi maailman tiheimmin asutuista alueista. Ihmisen toiminta on muokannut sen maisemia vuosisatojen ajan ja vaikuttanut merkittävästi sen biologiseen monimuotoisuuteen (esim. puoliluontaiset luontotyypit, kuten laajat heinäniityt, ja puoliluontaiset kuivat niityt). Ihmisen toiminta on kuitenkin myös johtanut monien luontaisten lajien ja luontotyyppien heikentymiseen ja taantumiseen, erityisesti (ja paljon nopeammin) kuluneiden 100 vuoden aikana.

Jäsenvaltiot raportoivat lajien häviämisen ja luontotyyppien heikentymisen tärkeimmistä syistä kunkin lajin ja luontotyypin osalta. Ne toimittivat kaikkiaan 67 000 tietuetta käyttäen luetteloa, joka sisälsi 203 yksittäistä painetta aiheuttavaa tekijää 15 ryhmään jaettuina (alkaen ryhmästä ”A–Maatalous” ja päättyen ryhmään ”X–Muu”).

Kaavio 9: Tason 1 paineiden ryhmien jakautuminen luontotyyppien, muiden lajien kuin lintujen ja lintujen välillä

Raporttien mukaan maatalous aiheuttaa eniten paineita sekä luontotyypeille että lajeille, mikä kuvastaa maatalouden maankäytön suhteellista laajuutta ja viljelykäytäntöjen muutoksia (maatalouden tehostaminen ja laajaperäisestä maanviljelystä luopuminen). Laajaperäisellä maatilan hoidolla luodaan ja ylläpidetään puoliluontaisia luontotyyppejä, joissa on monimuotoinen eläimistö ja kasvisto. Tehokkaampi ja erikoistuneempi maatalous on kuitenkin 1950-luvulta alkaen lisännyt parhaillaan meneillään olevaa biologisen monimuotoisuuden vähenemistä. Vakavimmat vaikutukset ovat kohdistuneet niittyihin, makean veden luontotyyppeihin, nummiin ja pensaikkoihin sekä kohosoihin, lettoihin ja nevoihin. Maataloudesta riippuvaiset puoliluontaiset luontotyypit[16], kuten niityt, ovat erityisesti uhattuina, ja niiden suojelutaso on huomattavasti heikompi kuin muiden luontotyyppien osalta, jotka eivät ole riippuvaisia maataloudesta (45 prosentin tila on arvioitu huonoksi verrattuna 31 prosenttiin muiden luontotyyppien kohdalla). Maatalouden luontotyyppien arvioinnit osoittavat, että suojelutaso on heikentynyt yleisesti vuoteen 2015 verrattuna: hyvän tilan osuus väheni 14 prosentista 12 prosenttiin ja huonon tilan osuus nousi 39 prosentista 45 prosenttiin. Ainoastaan 8 prosenttia maatalouden luontotyypeistä osoittaa kohentumista, kun taas 45 prosenttia on heikentymässä. Vaikutukset kohdistuvat myös

[16] Halada, L., Evans, D., Romão, C. ja Petersen, J. E., 2011, ”Which habitats of European importance depend on agricultural practices?”, Biodiversity and Conservation, 20(11) 2 365–2 378.

moniin lintujen, matelijoiden, nilviäisten, sammakkoeläinten, niveljalkaisten ja putkilokasvien lajeihin, ja biologinen monimuotoisuus vähenee jatkuvasti viljelymailla.

Hydrologisten järjestelmien muuttaminen (mukaan lukien monikäyttöiset muutokset ryhmässä ”K–Hydrologisten järjestelmien muuttaminen” ja hydrologiset muutokset muissa ryhmissä, kuten ryhmässä ”A–Maatalous”) on yleisesti kaikkien ryhmien osalta toiseksi useimmin raportoitu painetta aiheuttavien tekijöiden tyyppi, ja sen jälkeen ovat kaupungistuminen ja saastuminen:

- hydrologisen järjestelmän muuttamiseen liittyvien paineiden taustalla on monia eri syitä. Esimerkiksi maatalouden ojitustoiminnan ja vesivoimalaitosten osuus on 14 prosenttia ja 13 prosenttia kaikista hydrologiaan liittyvistä paineista. On selvää, että tähän ryhmään kohdistuvat paineet ovat erityisen merkityksellisiä makean veden luontotyypeille ja kalalajeille mutta myös runsaasti hiiltä sitoville ekosysteemeille, kuten kohosuot, letot ja nevat;
- kaupungistumiseen liittyviä keskeisiä paineita aiheuttavat urheilu, matkailu ja vapaa-ajan toiminta, ja ne vaikuttavat erityisesti merellisiin ja rannikon luontotyyppeihin. Luontaisten ja puoliluontaisten alueiden muuntaminen asumis-, asutus- tai virkistysalueiksi vaikuttaa pääasiassa niittyluontotyyppeihin ja metsiin; ja
- saastuminen on monien luontotyyppien ja lajien kannalta keskeinen painetta aiheuttava tekijä, ja maatalouden osuus saastumiseen liittyvistä paineista on lähes puolet (48 prosenttia), minkä jälkeen ovat useamman eri lähteen aiheuttama saastuminen (28 prosenttia, kuten raportoidaan ryhmässä ”J–Saastuminen”), ja kaupungistuminen (21 prosenttia).

Painetta aiheuttavien tekijöiden ryhmät vaikuttavat suhteellisesti eri tavalla luontotyyppien ja lajien ryhmiin:

- metsätalouden toiminnot ovat toiseksi suurin raportoitu lajeihin kohdistuvien paineiden ryhmä, joka vaikuttaa erityisesti niveljalkaisiin, nisäkkäisiin ja muihin kuin putkilokasveihin. Monien metsistä riippuvaisten lajien raportoidaan kärsivän kuolleiden, kuolevien ja vanhojen puiden poistamisesta (mukaan lukien pelastushakkuut), vanhoja metsiä vähentävästä metsänhoidosta ja avohakkuista. Raporttien mukaan metsätalous aiheuttaa myös useimpien liitteessä I lueteltujen metsätyyppien osalta eniten paineita, metsätyyppien, joiden suojelutaso on heikentynyt vuoteen 2015 verrattuna: hyvän tilan osuus on vähentynyt 16 prosentista 14 prosenttiin ja huonon tilan osoittavien arviointien osuus on noussut 27 prosentista 31 prosenttiin;
- lajien hyödyntäminen on suurin painetta aiheuttava tekijä talvehtivien ja levähtävien lintujen osalta, ja siihen kuuluvat laittomat ammunnat ja tapot, metsästys ja tahattomat tapot. Viimeaikaisissa tutkimuksissa, joita on toteutettu 26:ssa Euroopan maassa, on

laskettu, että vuosittain metsästetään vähintään 52 miljoonaa lintua[17]. Muita lajeja, joihin hyödyntäminen kohdistuu, ovat kalat, nisäkkäät ja matelijat. Kalat ovat merilajien[18] ja makean veden lajien pyynnin eniten koettelemia ryhmiä. Nisäkkäisiin kohdistuva vaikutus on kaksitahoinen:

  - suuret maanisäkkäät, kuten susi (*Canis lupus*), ilves (*Lynx lynx*) ja saukko (*Lutra lutra*), altistuvat useimmiten laittomalle tappamiselle
  - valaiden lahkoon kuuluvat delfiini (*Delphinus delphis*) ja pyöriäinen (*Phocoena phocoena*) joutuvat pääasiassa pyydysten sivusaaliiksi ja muiden merilajien pyynnin vaikutusten kohteeksi, jotka ilmenevät esimerkiksi saaliskantojen vähenemisenä ja lajeihin vaikuttavina häiriöinä; merinisäkkäisiin vaikuttavat usein myös eri lähteistä peräisin oleva saastuminen sekä laiva- ja lauttaväylien liikenne (vedenalaisen melun ja eläinten ja alusten yhteentörmäyksien vuoksi) sekä sotilasoperaatiot (yhteentörmäykset alusten kanssa, sota-alusten kaikuluotainten aiheuttamat häiriöt);

- vesivoimalat ovat tärkein yksittäinen energiaan liittyvä paineita aiheuttava tekijä vaelluskaloille ja makean veden kaloille. Vaikka tuuli-, aalto- ja vuorovesivoiman tuottamat paineet aiheuttavat riskejä monille lajeille, myös linnut ovat erityisen alttiita sähkö- ja viestintäinfrastruktuurien vaikutuksille. Uusiutuvan energian lisääminen on keskeinen EU:n toimintapolitiikka, jolla autetaan puuttumaan ilmastonmuutokseen (joka jo itsessään aiheuttaa merkittäviä ja kasvavia paineita biologiselle monimuotoisuudelle), mutta epäasianmukaisesti suunnitellut ja kohdennetut toimet voivat aiheuttaa lisää paineita suojelluille lajeille ja luontotyypeille;

- haitalliset vieraslajit ovat merkittävä ja kasvava uhka Euroopan luontaiselle kasvistolle ja eläimistölle. Niiden vaikutus on kasvanut merkittävästi edellisen raportointikauden jälkeen. Unionin kannalta merkitykselliset haitalliset vieraslajit[19] aiheuttavat noin 20 prosenttia tässä ryhmässä raportoiduista paineista, minkä lisäksi sellaisten haitallisten vieraslajien, joita ei vielä ole luetteloitu unionin kannalta merkityksellisinä lajeina, raportoidaan aiheuttavan monia muitakin vaikutuksia. Haitalliset vieraslajit vaikuttavat luontotyyppeihin enemmän kuin lajeihin, mutta niiden tiedetään myös vaikuttavan suoraan tiettyihin lintu-, sammakko-, kala- ja putkilokasvilajeihin;

- vaikka ilmastonmuutosta ei raportoitu erityisen merkittävänä painetta aiheuttavana tekijänä vuosina 2013–2018, tulevissa skenaarioissa[20] ennustetaan, että sillä on

[17] Hirschfeld, A. *et al.*, 2019, ”Bird-hunting in Europe: an analysis of bag figures and the potential impact on the conservation of threatened species”, *British Birds:* s. 153–166.

[18] Luontotyyppidirektiivissä ei juuri kateta merikaloja (ainoastaan useat vaelluskalalajit).

[19] Haitallisten vieraslajien tuonnin ja leviämisen ennalta ehkäisemisestä ja hallinnasta annetussa asetuksessa (EU) N:o 1143/2014 on luettelo unionin kannalta merkityksellisistä haitallisista vieraslajeista (EUVL L 317, 4.11.2014, s. 35).

[20] Ks. esimerkiksi IPBES (2018), *The IPBES regional assessment report on biodiversity and ecosystem services for Europe and Central Asia*, Rounsevell, M. *et al.*, Biologista monimuotoisuutta ja ekosysteemipalveluja käsittelevän hallitustenvälisen tiede- ja politiikkafoorumin sihteeristö, Bonn, Saksa. 892 sivua.

huomattava vaikutus Euroopan kasveihin ja eläimiin ja että se johtaa biologisen monimuotoisuuden vähenemisen ja aavikoitumisen nopeutumiseen monilla alueilla. Raporttien mukaan yleisimmät ilmastonmuutokseen liittyvät painetta aiheuttavat tekijät olivat kuivuus ja sademäärän väheneminen. Niiden osuus kaikista raportoiduista sammakkoeläimiin vaikuttavista paineista oli 5 prosenttia.

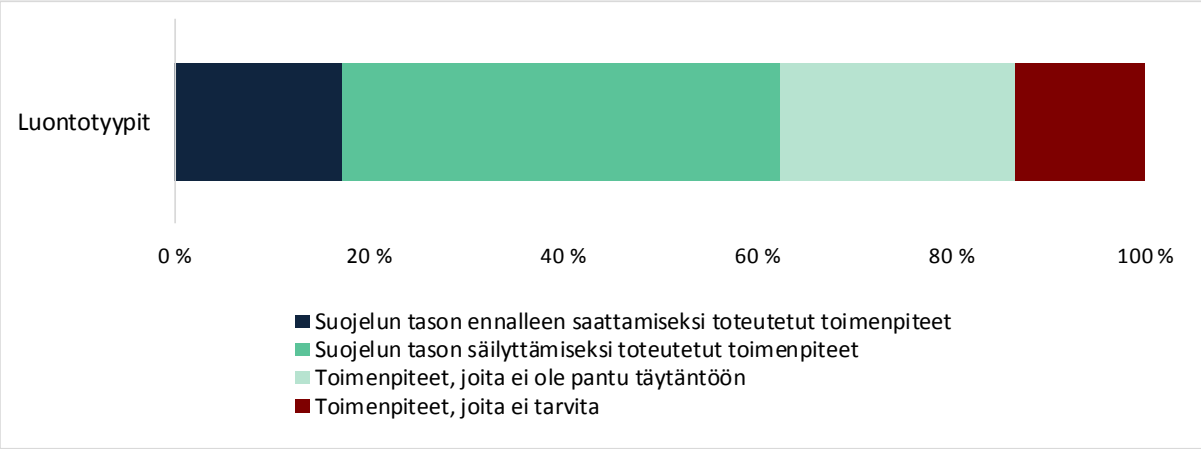
4.2 Vastaukset (suojelutoimenpiteet)

Jäsenvaltiot raportoivat paineita koskevan raportoinnin ohella siitä, toteutettiinko suurin osa toimenpiteistä, joita oli tarpeen toteuttaa Natura 2000 -alueen nimeämistä edellyttävien EU:n tärkeinä pitämien lajien tai luontotyyppien osalta. Näillä toimenpiteillä pyritään säilyttämään tai saattamaan ennalleen lajien ja luontotyyppien hyvä tila, ja niihin sisältyy paikan päällä toteutettavia erityistoimia aiempien ja nykyisten paineiden vaikutusten lieventämiseksi ja poistamiseksi. Jäsenvaltioiden on toteutettava Natura 2000 -alueita koskevat tarvittavat suojelutoimenpiteet.

Niiden kansallisista raporteista ilmenee, että

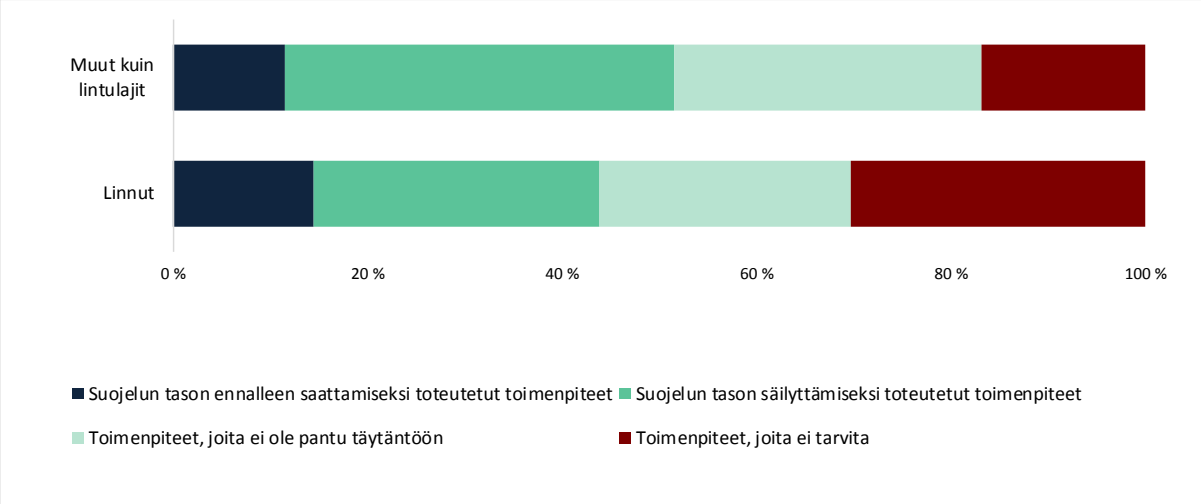
- useimpia toimenpiteitä sovelletaan sekä Natura 2000 -verkostossa että sen ulkopuolella;
- raporttien mukaan noin 60 prosentissa jäsenvaltioiden luontotyypeistä on toteutettu tarvittavia toimenpiteitä pääasiassa nykyisen tilan säilyttämiseksi tai luontotyyppien rakenteen ja toimintojen saattamiseksi ennalleen; vain 4 prosenttia raportoiduista toimenpiteistä on toteutettu luontotyyppialueen laajentamiseksi;
- suojelutoimenpiteet, joilla pyritään säilyttämään maatalousalueiden asianmukainen ekologinen tila ja siten vastaamaan maatalouden aiheuttamiin paineisiin, ovat ylivoimaisesti yleisimpiä;

Kaavio 10: Luontotyyppien suojelutoimenpiteiden täytäntöönpanon tila (prosentteina kaikista jäsenvaltioiden tekemistä luontotyyppien arvioinneista)

- tilanne on samanlainen lajien osalta. Noin 40 prosenttia lintuja koskevista raporteista ja 50 prosenttia muita lajeja kuin lintuja koskevista raporteista osoittaa, että toimenpiteitä on toteutettu. Suurimmalla osalla muiden lajien kuin lintujen osalta toteutetuista toimenpiteistä pyritään säilyttämään niiden nykyinen tila. Ennalleen saattamista koskevat toimenpiteet eivät ole yhtä keskeisessä asemassa.

Kaavio 11: Lajien suojelutoimenpiteiden täytäntöönpanon tila (prosentteina kaikista jäsenvaltioiden tekemistä lajiarvioinneista, jotka koskevat alueen nimeämistä edellyttäviä lajeja)

Jäsenvaltioiden toimenpiteistä huolimatta suojelutaso ja kehityssuunnat eivät kohentuneet raportointikaudella. Ne itse asiassa heikentyivät entisestään monien lajien ja luontotyyppien kohdalla (myös niiden, joiden tapauksessa Natura 2000 -alueen nimeäminen oli keskeinen suojelun täytäntöönpanomekanismi). Tämän vuoksi on selvää (ja raporteissa vahvistetaan), että jäsenvaltiot eivät ole toteuttaneet tarvittavia suojelutoimenpiteitä (ainakaan siinä määrin kuin se olisi tarpeen) ja että jäsenvaltiot eivät ole joissakin tapauksissa edes määrittäneet niitä asianmukaisesti.

Toimenpiteiden vaikuttavuutta koskeva analyysi osoittaa, että toteutettujen toimenpiteiden ja hyvän suojelutason välillä on myönteinen yhteys useimpien luontotyyppien ja lajiryhmien kohdalla. Lisäksi ennalleen saattamista koskevat ennakoivat toimenpiteet (esimerkiksi rakenteen ja toimintojen ennalleen saattamiseksi) johtavat parannuksiin.

4.3 Luontotyyppien ennalleen saattamista koskevat tarpeet

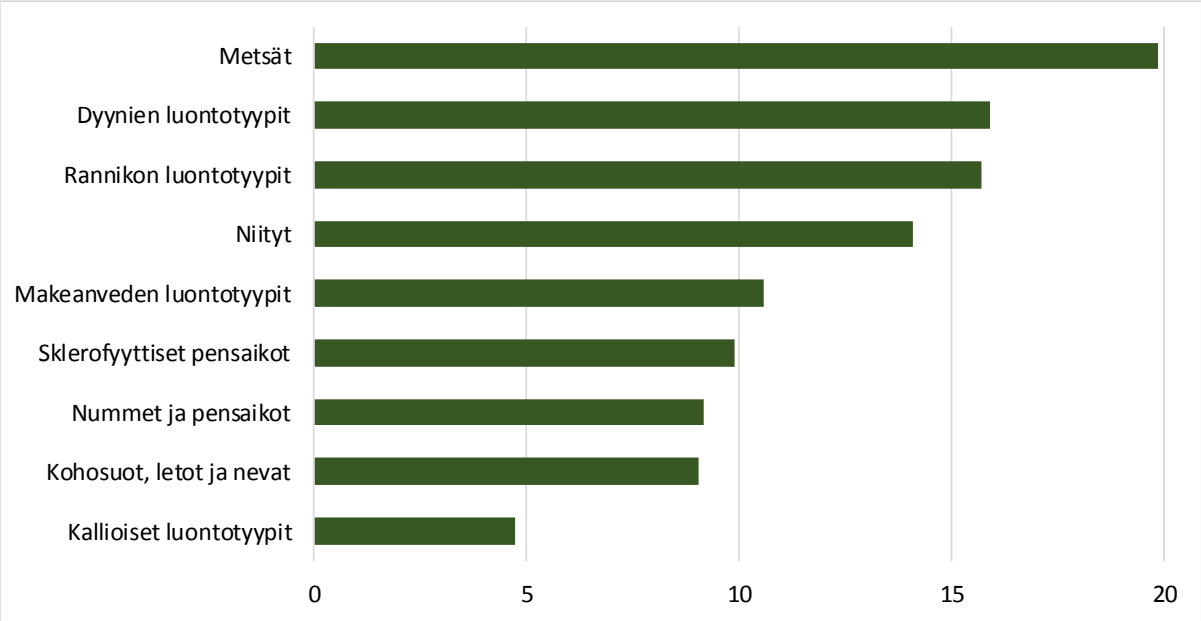
Luontotyypin hyvä suojelutaso tarkoittaa, että sen luontainen levinneisyysalue, pinta-ala sekä rakenne ja toiminnot ovat kaikki riittäviä ja hyvässä kunnossa ja että sitä koskevat näkymät ovat myönteiset. Tässä yhteydessä ennalleen saattamisella tarkoitetaan

1. luontotyypin nykyisten alueiden kunnon (eli laadun) kohentamista kohdennettujen suojelutoimenpiteiden avulla ja
2. riittävän pinta-alan varmistamista luontotyyppien (uudelleen)luomisen avulla (eli luomalla luontotyypille lisäalueita, kuten saattamalla ennalleen aiemmin ojitetusta

maatalousmaasta peräisin olevan kosteikon luontotyyppi tai laajentamalla suojeltujen luontaisten metsäluontotyyppien aluetta).

Liitteen I luontotyyppien ennalleen saattamista koskevien vaatimusten arviointi osoittaa, että tarpeet vaihtelevat merkittävästi luontotyyppien ryhmien ja luonnonmaantieteellisten alueiden välillä.

Kaavio 12: Jäsenvaltioiden raporttien mukaan kohentamisen tarpeessa olevien liitteen I luontotyyppien ryhmien kattamien alojen osuudet

Huom. Yhdistynyt kuningaskunta ja luontotyyppi 8310 (luonnonluolat) jätettiin laskelmien ulkopuolelle.

Arvioinnissa tehtiin seuraavat tärkeimmät havainnot:

- Kohentamisen tarpeessa olevien suojeltujen luontotyyppien pinta-alan arvioidaan olevan keskimäärin noin 215 000 km^2 (eli 5 prosenttia EU27:n[21] alueesta). Tarve on suurin metsissä, joista noin 19,5 prosenttia (noin 100 000 km^2) on kohentamisen tarpeessa, minkä jälkeen ovat rannikon luontotyypit, 16 prosenttia (noin 46 000 km^2), niityt, 13,5 prosenttia (noin 33 000 km^2), makean veden luontotyypit, 10,5 prosenttia (noin 13 500 km^2) ja kohosuot, letot ja nevat, 9 prosenttia (noin 10 900 km^2).
- Vähintään 11 000 km^2:n verran liitteen I luontotyypeistä on (uudelleen)luotava nykyisen alueen laajentamiseksi, jotta voidaan varmistaa kaikkien luontotyyppien pitkän aikavälin elinkelpoisuus. Luontotyyppejä, joilla on eniten (uudelleen)luotavia alueita, ovat metsät (4 600 km^2), niityt (1 900 km^2), kohosuot, letot ja nevat (1 700 km^2) ja rannikon luontotyypit (1 400 km^2). Tämä koskee yhteensä 1–1,5:tä prosenttia näiden luontotyyppien kokonaispinta-alasta.

[21] Yhdistynyt kuningaskunta on jätetty kohentamistarpeita koskevien laskelmien ulkopuolelle.

- Luonnonmaantieteelliset alueet, joilla on eniten tarvetta kohentaa nykyisten luontotyyppien tilaa, ovat mannervyöhyke, Välimeren vyöhyke, Atlantin vyöhyke, Atlantin merivyöhyke ja boreaalinen vyöhyke.
- Monet ennalleen saattamista edellyttävistä liitteen I luontotyypeistä ovat erityisen runsaasti hiiltä sitovia, ja niihin liittyy merkittäviä mahdollisuuksia varastoida ja sitoa hiiltä maanpäällisessä ja -alaisessa biomassassa ja maaperässä. Lähes 16 prosenttia näistä hiiltä runsaasti sitovista alueista on kohentamisen tarpeessa (154 000 km^2). Niiden ennalleen saattaminen ja hoitaminen voisivat edistää merkittävästi ilmastonmuutoksen hillitsemistä.
- Koska seurantatiedot ovat riittämättömät, liitteen I kohentamisen tarpeessa olevat luontotyypit ovat alueeltaan todennäköisesti paljon nykyisiä arvioita suurempia. Ennalleen saattamisen painopistealoja koskevan päätöksenteon tueksi on toteutettava runsaasti hiiltä sitovien alueiden ja ekologisesti arvokkaiden alueiden, hoitotoimenpiteiden vaikutusten, luontotyyppien tilan ja muiden tekijöiden kattava kartoitus. Myös lintujen ja muiden lajien ennalleen saattamista koskeviin tarpeisiin olisi puututtava, mutta niistä ei tällä hetkellä raportoida tietoja.

5. Natura 2000 -verkoston rooli

Natura 2000 -verkosto koostuu lintudirektiivin mukaisesti luokitelluista erityisistä suojelualueista ja luontotyyppidirektiivin nojalla nimetyistä erityisten suojelutoimien alueista[22]. Natura 2000 on maailman suurin koordinoitu suojelualueiden verkosto ja EU:n tärkein väline suojeltujen luontotyyppien ja lajien suojelutason säilyttämiseksi tai saattamiseksi ennalleen.

Vuoden 2019 lopussa Natura 2000 -verkostoon kuului 27 852 aluetta, joiden pinta-ala oli 1 358 125 km^2. Se kattoi 17,9 prosenttia EU:n maa-alueista ja 9,7 prosenttia sen merialueista. Kattavuus vaihtelee huomattavasti jäsenvaltioiden välillä: maa-alueilla kattavuus vaihtelee Tanskan 8 prosentista Slovenian 38 prosenttiin ja merialueilla Italian 2 prosentista Saksan 46 prosenttiin[23].

Viime raportointikauden jälkeen

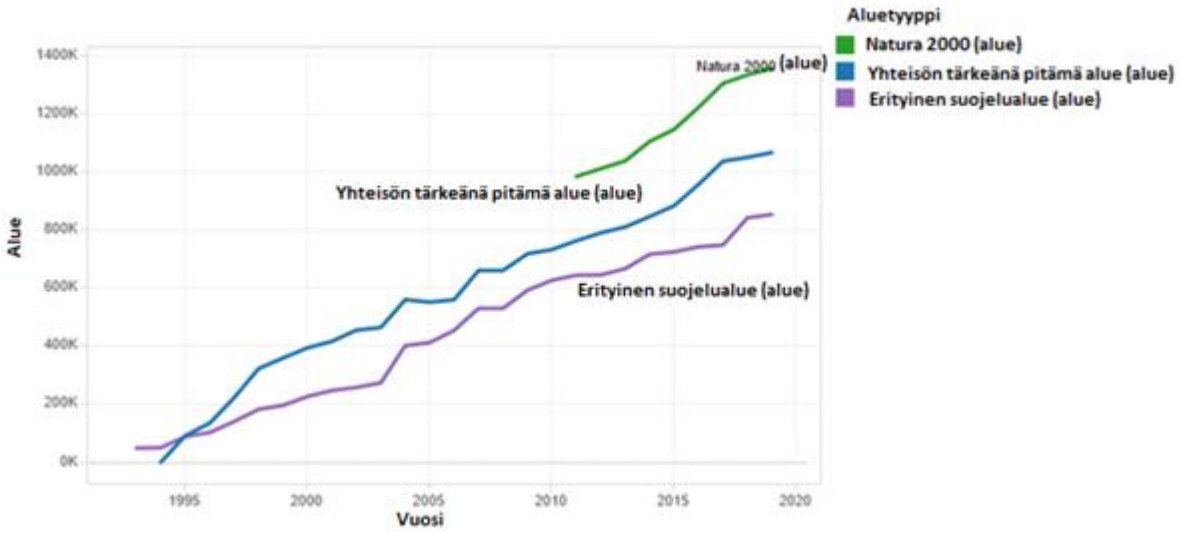
- merialueiden verkoston pinta-ala on kaksinkertaistunut;
- nimettyjen erityisten suojelutoimien alueiden määrä on yli kaksinkertaistunut 7 262 uuden nimeämisen myötä; ja

[22] Luontotyyppidirektiivin mukaisesti jäsenvaltiot ehdottavat yhteisön tärkeinä pitämiä alueita, jotka komissio sisällyttää luonnonmaantieteellisiin luetteloihin. Jäsenvaltioilla on tämän jälkeen kuusi vuotta aikaa nimetä yhteisön tärkeinä pitämät alueet erityisten suojelutoimien alueiksi.

[23] Nämä luvut koskevat merialueita 200 meripeninkulman säteellä rannikosta. Niihin eivät sisälly laajennetulla mannerjalustalla sijaitsevat Natura 2000 -alueet (jotka ovat merkityksellisiä Irlannin, Portugalin ja Yhdistyneen kuningaskunnan kannalta).

- niiden alueiden määrä, joilla on raporttien mukaan laadittu kattavia hoitosuunnitelmia, on kasvanut merkittävästi.

Kaavio 13: Natura 2000 -verkoston kumulatiivinen pinta-ala neliökilometreinä vuosina 1993–2019

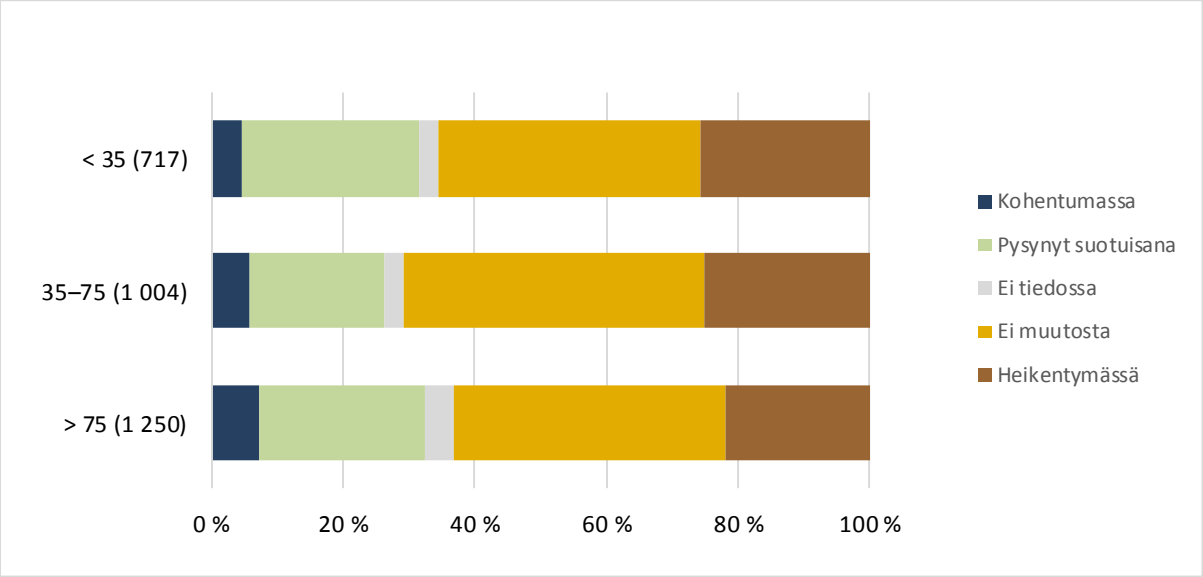
Huom. Luvut koskevat EU28:aa ja niihin sisältyvät erityiset suojelualueet, yhteisön tärkeinä pitämät alueet, erityisten suojelutoimien alueet ja ehdotetut yhteisön tärkeinä pitämät alueet (jotka muodostavat yhdessä yhteisön tärkeinä pitämiä alueita kuvaavan sinisen viivan). Natura 2000 -alueet ovat monissa tapauksissa (osittain tai kokonaan) sekä erityisiä suojelualueita että yhteisön tärkeinä pitämiä alueita tai erityisten suojelutoimien alueita. Paikkatietojärjestelmän tietojenkäsittelyrajoitusten vuoksi Natura 2000 -alue laskettiin järjestelmällisesti vasta vuoden 2010 jälkeen.
Lähde: Natura 2000 -tietokannat

5.1 Natura 2000 -verkoston tehokkuus

Tämänhetkisissä raporteissa ei anneta tietoja, jotka mahdollistaisivat Natura 2000 -verkostoon kuuluvien ja siihen kuulumattomien lajien ja luontotyyppien suojelutason suoran vertailun. Siksi on tutkittu muita mahdollisia tehokkuusindikaattoreita, kuten mahdollista yhteyttä sen välillä, miten lajit ja luontotyypit ovat edustettuina verkostossa ja mikä osuus niistä osoittaa hyvää tilaa tai kehityssuunnan kohentumista. Jäsenvaltioiden arviointeihin perustuvat tulokset osoittavat, että

- lajien ja luontotyyppien suojelutaso on keskimäärin todennäköisemmin hyvä, jos niiden luontotyyppi tai kanta on verkostossa hyvin edustettuna (> 75 prosenttia), verrattuna niihin, jotka ovat huonommin edustettuina. Tämä koskee erityisesti dyynien luontotyyppejä ja metsiä sekä sammakkoeläimiä ja kaloja; ja
- luontotyypit, jotka ovat hyvin edustettuina (> 75 prosenttia) Natura 2000 -alueilla, osoittavat (hieman) enemmän kohentumista ja vähemmän heikentymistä kuin ne, jotka ovat huonommin edustettuina. Erityisesti kohosuot, letot ja nevat näyttävät hyötyneen kuulumisesta Natura 2000 -verkostoon: niiden tila on raporttien mukaan kohentunut yli 8 prosenttia. Luontotyypit, joiden tilassa havaittiin merkittävimpiä parannuksia, kuten esim. Atlantin rannikon kuivat nummet, joilla kasvaa *Erica vagans* -kanervaa, ja rannikoiden dyynit, joilla kasvaa *Juniperus*-lajeja, ovat laajalti suojeltuja verkostossa.

Kaavio 14: Liitteen I luontotyyppien suojelutason muutokset ja kehityssuunnat Natura 2000 -verkoston eri kattavuusluokissa (< 35 prosenttia, 35–75 prosenttia, > 75 prosenttia)

Huom. ”Kohentuminen” tarkoittaa riittämättömien tai huonojen arviointien kohentumista tai muuttumista hyväksi, ”pysyi suotuisana” arviointeja, joiden kohdalla hyvä asema säilyi ennallaan, ”ei muutosta” riittämättömiä tai huonoja arviointeja, jotka eivät kohentuneet tai heikentyneet, ”heikentymisellä” riittämättömiä tai huonoja arviointeja, jotka heikentyivät entisestään tai muuttuivat hyvästä riittämättömäksi tai huonoksi, ja ”ei tiedossa” arviointeja, joihin ei liity kehityssuuntaa. Arviointien määrä ryhmää kohti ilmoitetaan sulkeissa. Arviointien kokonaismäärä on 2 970.

Raportoitujen tietojen perusteella ei voida yleisesti tehdä vakuuttavia päätelmiä Natura 2000 -verkoston tehokkuudesta. Tämä johtuu erityisesti rajallisesta seurannasta ja varsinkin yleisestä käytännöstä, jonka mukaan valvotaan ainoastaan tiettyä Natura 2000 -alueiden otosta. Jotta Natura 2000 -verkostoon liittyvien toimenpiteiden tehokkuutta voitaisiin arvioida tyydyttävästi, seurannan olisi katettava lisätietojen kerääminen verkostoon kuuluvista ja siihen kuulumattomista alueista sekä suojelutoimien hallinnoinnin laadusta.

Vaikka verkoston vaikutuksesta suojelutasoon on saatu myönteisiä merkkejä, saatavilla olevat tiedot viittaavat vahvasti siihen, että sen kaikkia mahdollisuuksia ei ole vielä hyödynnetty ja että on puututtava merkittäviin puutteisiin täytäntöönpanossa.

6. Päätelmät ja tulevaisuudennäkymät

Tämä suojelutason arviointi on laajin ja täydellisin EU:ssa tehty luonnon terveystarkastus. Sillä luodaan vahva perusta luontodirektiivien täytäntöönpanon arvioinnille ja vankka perustaso vuoteen 2030 ulottuvan uuden biodiversiteettistrategian puitteissa saavutettavan edistymisen mittaamista varten.

Arvioinnista ilmenee, että EU ei ole vielä onnistunut estämään sellaisten suojeltujen luontotyyppien ja lajien tilan heikentymistä, joiden suojelua EU pitää tärkeänä. Maan- ja vedenkäyttöön liittyvät keskeiset paineet heikentävät edelleen luonnon tilaa, minkä seurauksena on jääty merkittävästi vuoden 2020 tavoitteesta, joka koskee lajien ja luontotyyppien tilan heikentymisen pysäyttämistä ja mitattavissa olevaa suunnan vaihtamista.

Eri jäsenvaltioiden innoittavat menestystarinat osoittavat, mitä voidaan saavuttaa kohdennetuilla toimilla, joita tuetaan usein EU:n Life-ohjelman aloitteilla[24] tai erityisesti asiaan liittyvillä yhteisen maatalouspolitiikan maatalouden ympäristöohjelmilla. Menestystä ei kuitenkaan ole saavutettu riittävän laajasti.

Edistyminen molempien direktiivien täytäntöönpanossa kuuden viime vuoden aikana (Natura 2000 -verkoston merkittävä laajentaminen ja sellaisten alueiden määrän lisääminen, joilla on tehty hoitosuunnitelmia) ei ole riittänyt parantamaan suojelutasoa. Täysin toiminnallisen suojelualueiden verkoston perustaminen on vielä kesken, erityisesti merellisessä ympäristössä. Lisäksi monilla alueilla on vielä otettava käyttöön tarvittavia suojelutoimenpiteitä, jotka perustuvat selkeästi määritettyihin suojelutavoitteisiin. Tarvittavat investoinnit luontoon, muun muassa ennalleen saattamiseen suojelualueiden verkostossa ja sen ulkopuolella, eivät ole toteutuneet. Luontoon liittyviä vaatimuksia ei ole sisällytetty riittävästi maan- ja vedenkäyttöä koskeviin keskeisiin toimintapolitiikkoihin, jotta voitaisiin torjua kielteisiä paineita, joita maa- ja metsätalouden kaltaiset alat saattavat aiheuttaa. Kalastuksenhoitotoimista on vielä sovittava ja ne on otettava käyttöön monilla Natura 2000 -merialueilla. Ilmastonmuutos on myös kasvava uhka, jonka yhteydessä ennustetaan paineiden voimistuvan merkittävästi ja sekä suorien että välillisten vaikutusten kohdistuvan lajeihin ja luontotyyppeihin, esimerkiksi maankäytön muutosten ja luontotyypin sijainnin tai laadun muutosten vuoksi.

Tässä arvioinnissa korostetaan, että toimia on muutettava asteittain, jotta Euroopan luonnon monimuotoisuudella olisi vakavasti otettavat mahdollisuudet elpyä vuoteen 2030 mennessä uuden biodiversiteettistrategian vision mukaisesti[25]. Muussa tapauksessa heikennetään jatkuvasti yhteisen luonnonperintömme lisäksi myös sen tarjoamia elintärkeitä palveluja, joilla viime kädessä tuetaan ihmisten terveyttä ja hyvinvointia.

Vuoteen 2030 ulottuva uusi biodiversiteettistrategia tarjoaa tarvittavat puitteet tälle muutokselle. Siinä esitetään yhdessä muiden vihreän kehityksen ohjelman aloitteiden kanssa erittäin kunnianhimoinen ja käytännöllinen toimintaohjelma, jonka tavoitteena on muun muassa laajentaa oikeudellisesti suojattujen ja tehokkaasti hallinnoitujen alueiden kattavuutta ja samalla ehdottaa suunnitelmaa EU:n luonnon saattamiseksi ennalleen.

[24] https://ec.europa.eu/easme/en/life

[25] Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle ”*Vuoteen 2030 ulottuva EU:n biodiversiteettistrategia – Luonto takaisin osaksi elämäämme*” (COM(2020) 380 final).
https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:52020DC0380

Tässä luontoa koskevassa arvioinnissa korostetaan merkittäviä mahdollisuuksia, jotka liittyvät suojeltujen luontotyyppien saattamiseen ennalleen, kun tarkastellaan sekä niiden nykytilaa että suotuisan suojelutason saavuttamiseksi tarvittavaa lisäpinta-alaa. Tähän sisältyvät runsaasti hiiltä sitovat luontotyypit, jotka voivat tuottaa ilmastonmuutoksen hillitsemiseen liittyvää sivuhyötyä. Arvioinnilla on myös suora merkitys, kun mitataan strategian toimien menestystä pyrittäessä puuttumaan laajempiin keskeisiin maan- ja vedenkäyttöön liittyviin paineisiin, erityisesti suhteessa maatalouteen, jonka osalta raportoitiin eniten lajeja ja luontotyyppejä koskevia huonoja arviointeja kaikissa jäsenvaltioissa. Luonnonmukaisen viljelyn edistämistä, torjunta-aineiden käytön ja riskien vähentämistä, maaperän ekosysteemien suojelua ja ennalleen saattamista sekä maisemapiirteiden lisäämistä maatalousmaalla koskevilla toimilla olisi yhdessä pellolta pöytään -strategian[26] kanssa tuettava luontodirektiiveissä suojeltujen lajien ja luontotyyppien ennalleen saattamista, pölyttäjät ja niiden luontotyypit mukaan luettuina.

Uudessa biodiversiteettistrategiassa korostetaan, että biologisen monimuotoisuuden köyhtymisen torjunnan on perustuttava täsmälliseen tieteelliseen tietoon. Jäsenvaltioiden olisi edelleen parannettava seurantajärjestelmiensä laatua ja kattavuutta tulevan raportoinnin tukemiseksi. Maapallon havainnoinnin ja kaukokartoituksen, muiden tekniikkojen ja välineiden (esim. mallintaminen) sekä tutkimus- ja innovaatiotoimien ja kansalaistieteen tulosten avulla voitaisiin täydentää ja tukea nykyistä seurantaa ja raportointia. Näitä mahdollisuuksia olisi testattava ja hyödynnettävä raportointielinten työn helpottamiseksi.

Vuodeksi 2026 suunnitellulla EU:n luonnon tilaa koskevalla arvioinnilla olisi edistettävä merkittävästi uuden biodiversiteettistrategian mukaisten luontotavoitteiden saavuttamisen mittaamista.

[26] Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle ”*Pellolta pöytään -strategia oikeudenmukaista, terveyttä edistävää ja ympäristöä säästävää elintarvikejärjestelmää varten*” (COM(2020) 381 final). https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:52020DC0381